

A surdi karácsonyfa-termesztés kezdeteiről és a fenyvesek atyjának munkásságáról

Kanász Viktor: FENYVESEK ÉS PAGONYOK

1979-ben látott napvilágot *Tüskés Tibor* (†2009) *Zalamente, Somogyország* című könyve, melynek címe ihlette a *Kanász Viktor* szerkesztésében 2019-ben útnak induló Somogyország–Zalamente című könyvsorozatot, mely Somogy és Zala megyék jellemzőit hivatott megismertetni az érdeklődőkkel, feltárni egyes helytörténeti vonatkozású forrásokat, forrásgyűteseket, a térség színes kulturális örökségét bemutatni és megőrizni az utókor számára.

A sorozat első, ezúttal itt bemutatásra kerülő kötetét maga a szerkesztő jegyzi, kinek szintén a térség a szűkebb pátriája, így különösen fontosnak tartja a megmaradt információkat átmenteni az eljövendő nemzedékeknek, hogy az új generációk is tisztában legyenek eleik tetteivel.

Mindehhez a lehetőségek adottak, „ugyanis a jó forrásadottságoknak köszönhetően a középkortól napjainkig sok téma vár feldolgozásra, s életrajzok, iskola-, és családtörténetek, régészeti és néprajzi gyűjtemények várják a kutatóikat” – fogalmaz sorozatindító bevezetőjében a szerző, melyet Kanász János surdi polgármester köszöntője előz meg.

Kanász Viktor ezt követően tér rá a Pagony (Petrzilka) család történetének bemutatására, mindehhez a családi feljegyzéseken kívül támaszkodik mind a levéltári, mind pedig a korabeli sajtóban megjelent információkra. Kitér a több generációra visszanyúlóan erdész család brandenburgi származására, majd csehországi működésére, mielőtt Pagony Károly apjának, Petrzilka Ferenc Károlynak magyarországi letelepedését tárgyalná. Petrzilka 1883-ban a körmen-di Batthyány-Strattmann hercegi birtokon lett erdész és fővadász. Ferenc Károly legidősebb fia volt Petrzilka Károly, aki 1939-ben Pagonyra magyarosította nevét, *nomen est omen* utalva hivatására is ezzel.

Az olvasmányosan megírt szövegben ezután kerül bemutatásra Pagony Károly erdőmérnök élete, a fentiekhez hasonlóan. Kanász Viktor részletesen taglalja Pagony szakmai előmenetelét, annak Surdra kerülését, a zákány-surdi Zichy grófi birtokon történő elhelyezkedését.

Az első világháborús orosz hadifogságban eltöltött idő is bemutatásra kerül, ahol a helyi fauna tanulmányozásával szintén képezte magát Pagony. A visszaemlékezésekkel tarkított egyéb forrásokkal kiegészülve mutatja be a szerző, miként tette a kiváló szakember Magyarország egyik, ha nem legjelentősebb fenyőtermesztési központjává a kis zalai Surd falut, ezzel képletesen is ráhelyezve a térképre.

Szorgalommal, szakértelemmel párosuló lelkesedése termékenyen hatott környezetére is, olyannyira, hogy napjainkban is Surd a legnagyobb karácsonyfa-termesztő vidéke

hazánknak. Nevéhez fűződik a Zichy-birtok erdőségeinek felvirágoztatása. Új technikákkal is kísérletezett. Kimagasló erdőgazdálkodási, erdészeti és botanikai ismereteire a második világháború után államosításra kerülő erdők tekintetében is igényt tartottak, főerdőtanácsosként lett a Magyar Állami Erdőgazdaság csemetékertjeinek felügyelője. Pagony Károly családi helyzetének alakulásába is betekintést nyer az olvasó. Két fia közül, ifj. Károly állatorvos lett, Hubert azonban tovább vitte a családi örökséget, mint erdőmérnök.

Kanász nem feledkezik meg a főszereplő mellett a korabeli Surd viszonyait is felvázolni – röviden az elmúlt évszázadokra is visszautalva. E tekintetben arányosan járva el,

nem elveszve az apró részletekben. Arra törekszik, hogy átfogó képet adjon, informatívan, de mégis viszonylagosan röviden, tekintve, hogy nem a falu történetének monografikus megírásán volt a cél.

A lokális elemek felvázolása segíti az olvasót, hogy könnyebben megérthesse, milyen is volt a helyi miliő. Bepillantást nyerünk a legnagyobb birtokosok, a zichi és vászonkeői Zichyek szentmihályi ágának 19. és 20. századi életébe és Surdhoz való kötődésükbe, valamint a lakosság nemzetiségi és vallási összetételéről, továbbá az oktatási lehetőségekről, a közösségi élet momentumairól, szervezeteiről, népi- és kulturális kincseiről is ízelítő kapunk.

A kötetben mindezeket követi a függelékben a Pagony Károly és Hubert tollából publikálásra kerülő visszaemlékezések mibenlétének és időbeli elhelyezésének rögzítése a szerző által. Röviden vázolja ezek feltehetőleg.

Pagony Károly nem sokkal 1949-ben bekövetkezett halála előtt vetette papírra emlékeit, melyben családja eredetére és édesapja munkásságára is kitért, saját maga 1921-es grófi szolgálatba állásáig.

1994-ben látott hozzá a feljegyzések folytatásához Pagony Hubert, édesapja további életét, működését örökítve meg, büszkén megjegyezve, hogy a Pagony név napjainkig közszájon forog Surdon és környékén. Máig sem felejtettek el a „Fenyvesek és Pagonyok” kapcsolatáról. A kötet hátralévő részében közlésre kerül 112 fotó. Ezek a Pagony család jelenlegi leszármazottainál maradtak meg, s melyek bemutatják a 20. század elejétől az 1950-es évekig terjedően a Pagonyok életén kívül Surd és környéke mindennapjait, munka és szórakozás tekintetében egyaránt. A könyvet angol nyelvű rezümé zárja.

Sági György
tudományos segédmunkatárs MTA-PPKE

